

POLICYDOKUMENT

Grundläggande digital kompetens för vuxna i Norden

Medfinansierat av
EU-programmet
Erasmus+

Nordisk Netværk for
Voksnes Læring

Bakgrund

Nätverket för grundläggande färdigheter i vuxenutbildningen

I detta dokument presenteras resultatet av arbetet inom Nätverket grundläggande färdigheter, som är en del av NVL (Nordiskt nätverk för vuxnas lärande). Rapporten **Basic digital skills for adults in the Nordic countries – How can we turn challenges into opportunities?**, som publicerades av nätverket i januari 2020, ger en översikt över situationen i Norden för grundläggande digital kompetens och innehåller rekommendationer baserat på översikten och en jämförande analys.

Det första initiativet till ett nätverk på området grundläggande färdigheter för vuxna skedde 2015,

när Danmark var ordförande för Nordiska ministerrådet. Avsikten var att skapa ett nätverk som kunde följa upp arbetet med grundläggande färdigheter i Norden utifrån resultaten från det internationella vuxenkompetensprogrammet PIAAC.

En annan viktig startpunkt för nätverket var EU:s agenda för vuxnas lärande 2015–2020 och EU:s rekommendation om kompetenshöjningsvägar: "Nya möjligheter för vuxna", som lanserades 2016. Ett av EU-agendans prioriterade mål

är att betona vikten av att kraftigt öka tillgången på och antalet deltagare i vuxenutbildning, bland annat genom användandet av informations- och kommunikationsteknik (IKT) för vuxna.

Fokuset på digitalisering ligger i linje med Nordiska ministerrådets policy. Rådet inrättade 2017 ett ad hoc-ministerråd för digitalisering i Norden. En av många målsättningar är att utveckla en sammanhållen digital infrastruktur för medborgare, verksamheter och administration i regionen.

Vad kan göras på nordisk nivå?

I nätverkets rapport påpekas det att de nordiska länderna har gjort viktiga framsteg på området grundläggande färdigheter, men att ett stort antal vuxna fortfarande saknar de grundläggande färdigheter, bland annat grundläggande digitala färdigheter, som krävs för att kunna vara en aktiv del av samhället och sköta sin egen försörjning. I det här dokumentet beskrivs ett antal av de utmaningar i samband med grundläggande digitala färdigheter som nämns i rapporten och som är snarlika i alla de nordiska länderna, varför det kan vara relevant att bemöta dem genom samarbete på nordisk nivå.

Utifrån en analys av grundläggande digitala färdigheter i Norden och rapportens resultat rekommenderas det att:

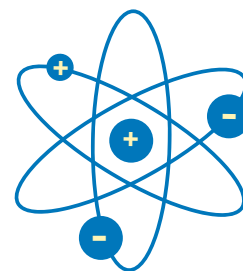
○ Förnya alla ansträngningar med att överbrygga den digitala klyftan och främja digital inkludering

Den allt snabbare digitala utvecklingen gör att våra arbeten, vårt samhälle och vår vardag förändras på många sätt. Dessa förändringar innebär många möjligheter, men de grupper som saknar de grundläggande digitala färdigheter som behövs för att kunna dra nytta av digital innovation riskerar också att marginaliseras. Att stärka befolkningens grundläggande digitala färdigheter är därför ett avgörande steg för att kunna överbrygga den digitala klyftan och främja digital inkludering i alla livets aspekter.

○ Stärka arbetet med att skapa och upprätthålla ett system för livslångt lärande

De nationella systemen för livslångt lärande måste bli mer flexibla och snabbt kunna anpassa sig till digitala förändringar och de möjligheter och utmaningar som kan uppstå i och med dessa. Systemen bör ta hänsyn till att de digitala färdigheterna varierar kraftigt inom befolkningen och kunna erbjuda lämplig utbildning åt var och en.

Gemensamma utmaningar i de nordiska länderna

Ojämlikhet inom grundläggande digitala färdigheter

Enligt PIAAC låg Finland på andra plats både i läskunnighet och räkneförmåga, och på tredje plats i problemlösning i teknikrika miljöer (PSTRE). Samtidigt noterades det att det finns en stor grupp vuxna i Finland, ålder 16–65, med obefintlig eller låg nivå av PSTRE-kunskap.

Lägst poäng på digitala färdigheter får vuxna i åldersgruppen 55–65. Bland de ännu äldre, som inte ingår i PIAAC-undersökningen, finns det en stor andel personer som inte använder internet alls. Samtidigt är det allt fler offentliga och privata tjänster som digitaliseras. Att identifiera de individer som har svaga grundläggande färdigheter och nå ut till den gruppen förblir en utmaning för framtiden.

Svårigheter med att nå och motivera grupper med svaga digitala färdigheter.

Det har visat sig mycket svårt att nå ut till personer som har svaga digitala färdigheter, bland annat därför att de ofta inte är medvetna om behovet av att stärka sina färdigheter. Personerna i den här gruppen tenderar att använda färre inlärningsstrategier än personer med bättre digitala färdigheter. Strategierna för att lära sig digitala färdigheter är komplexa och kräver att individen behärskar andra grundläggande färdigheter på en hög nivå (läskunnighet och räkneförmåga). Norge har arbetat med utbildningsåtgärder som anpassats till de svagare grupperna, som behöver fler inlärningsstrategier.

Personer med sämre färdigheter deltar oftast inte i arbete eller utbildning.

Den ökande digitaliseringen och den snabba tekniska utvecklingen ställer hela tiden högre krav på individuell digital kompetens i vardagen, i samhället och på arbetet. I alla de nordiska länderna varierar färdighetsnivåerna kraftigt inom befolkningen. Rapporten visar t.ex. att Norge har stark digital kompetens jämfört med andra länder enligt PIAAC, men att det finns stora skillnader inom befolkningen. Grupperna med svaga grundläggande digitala färdigheter sammanfaller i stort med de grupper som befinner sig utanför arbetsmarknaden eller riskerar att stängas ute från den. Personer med svaga digitala färdigheter tenderar även att ha sämre läs- och skrivkunighet och räkneförmåga.

Sverige ligger över genomsnittet i PIAAC-undersökningen, men är också det land som har störst skillnader mellan låg och hög kompetens. I Sverige varierar färdigheterna mellan personer som har mer och mindre utbildning samt mellan inrikesfödda och utrikesfödda.

Digitaliseringens komplexitet kan leda till digital utslagning.

2018 var Danmark, enligt FN, världsledande i att erbjuda statliga tjänster och information via internet. PIAAC-undersökningen visade dock att över 1 miljon vuxna i Danmark har svårt att klara av grundläggande uppgifter på en dator.

Grupperna med svaga grundläggande digitala färdigheter sammanfaller i stort med de grupper som befinner sig utanför arbetsmarknaden eller riskerar att stängas ute från den. De personer som riskerar digital utslagning är i Norden personer med kortare skolgång, äldre, arbetslösa, invandrare och arbetande personer som inte vidareutbildar sig.

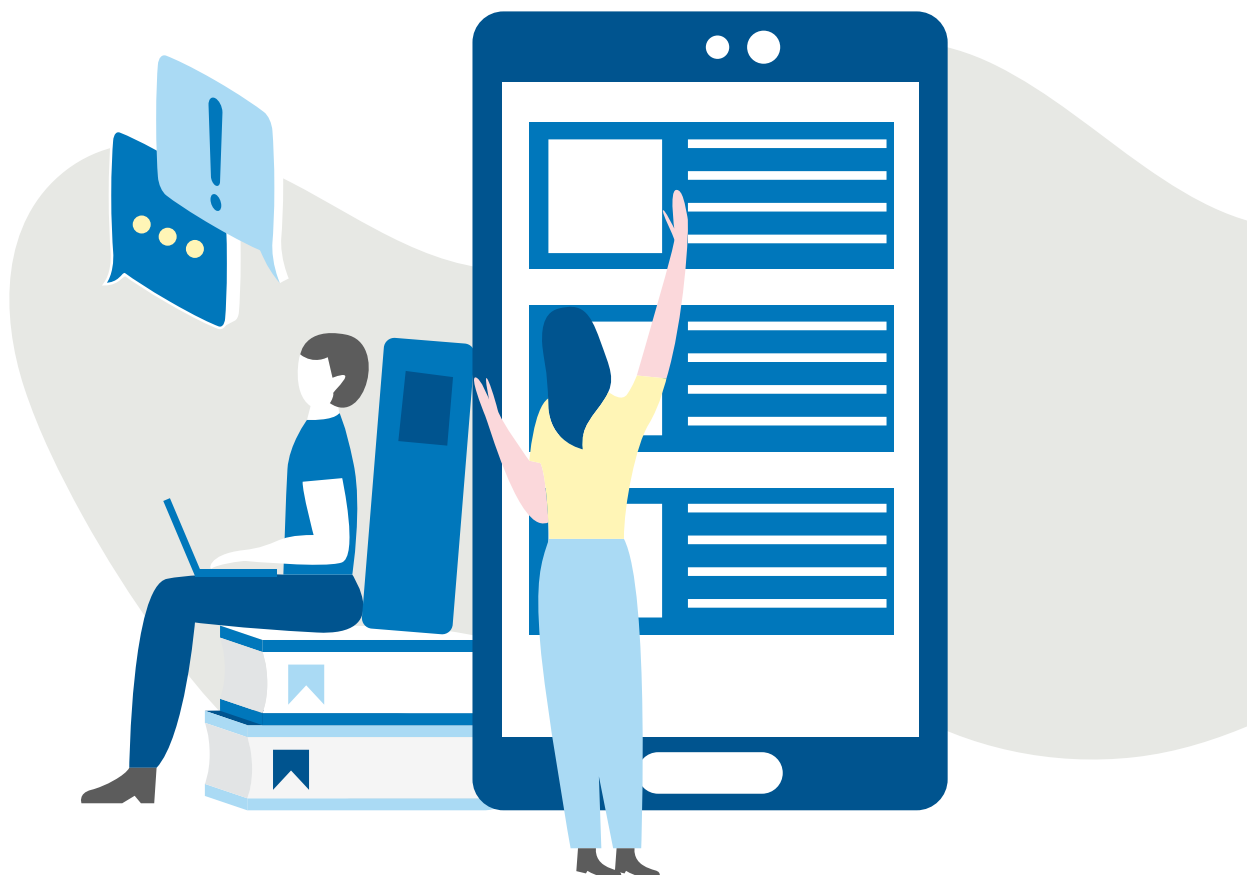

Mer information om
det nordiska samarbetet för digitalisering

Uppmaning till fortsatta åtgärder

Rapporten **Basic digital skills for adults in the Nordic countries** pekar ut flera riktningar som utvecklingsarbetet måste ta för att digitala tjänster verkligen ska bli tillgängliga för alla vuxna målgrupper i Norden. Vidareutbildning för vuxna i alla åldrar och livssituationer är en förutsättning för att moderna tekniker ska kunna användas på ett säkert och etiskt sätt.

Fortsatt stöd från Nordiska ministerrådet är avgörande för att kunskapsutbytet i Norden ska fortsätta i arbetet med att hjälpa länderna och dess aktörer inom vuxenutbildningen att hitta nya sätt att nå ut till de sårbaraste grupperna, hjälpa dem att hålla jämna steg med utvecklingen och se till att den digitala utvecklingen inte springer om utbildningsväsendet.

Dokumentet är översatt av EPALE – en digital mötesplats för vuxenutbildare i Europa.